

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕТИКА»

Ступінь освіти	бакалавр
Освітня програма	«Політологія»
Тривалість викладання	3–4 чверті
Заняття:	II семестр 2020-2021 н.р.
Лекції	
Практичні	
Мова викладання	українська
Кафедра, що викладає	філософії і педагогіки

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2859>

Онлайн-консультації : щосереди 16.00-17.00 платформа Teams

Інформація про викладача:

	<p>Аляев Геннадій Євгенович (лекції та семінари) Професор, д-р. філос.н.</p> <p>Персональна сторінка: https://filosof.nmu.org.ua/ua/staffua/Alyayev.php?clear_cache=Y Е-пошта: aliaiev.g.ye@nmu.one</p>
---	---

1. Анотація до курсу

Етика – це навчальний курс, що знайомить студентів із поняттям етики та основними етичними напрямками, що сформувались в історії філософії, а також поширені у ХХ – на початку ХХІ століття. Основна увага приділена аналізу поняття та структури моральної свідомості, з'ясуванню моральних норм та принципів, визначенню основних категорій етики. Ставляться проблеми сенсу життя та ставлення до смерті, обов'язку та відповідальності, справедливості і щастя. Досліджуються поняття моральної самосвідомості – честь і гідність, совість і сором, любов як вища цінність людської моралі. Аналізуються поняття свободи та вчинку як першоелементи моральної діяльності. Окрема увага приділена співвідношенню індивідуально-особистісного і загально-універсального в моралі, проблемі морального прогресу і моральним проблемам сучасності. Досліджується поняття спілкування як моральної цінності та особливості спілкування у технізованому та віртуалізованому світі.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формування у студентів теоретичних уявлень про специфіку основних напрямків етики, про основні поняття та структуру моральної свідомості та самосвідомості, та практичного ставлення до основних моральних проблем сучасності.

Завдання курсу: визначити методологічну та змістовну специфіку основних етичних концепцій; розвинути навички аналітичного мислення при роботі із першоджерельними філософсько-етичними текстами; усвідомлювати зміст та особливості ключових етичних понять та їх трансформацій у сучасності.

3. Результати навчання. Вивчення курсу передбачає, з точки зору практичної діяльності, оволодіння такими навичками і методами:

- здійснювати спілкування в діалоговому режимі з громадянськими та політичними активістами у сфері філософської та політичної критики.;
- знати правила та мати навички морального поведіння та прийняття рішень у важкопрогнозованих суспільно-політичних умовах;
- аналізувати соціально-політичні явища із соціально-етичної точки зору.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ	
1. Предмет і задачі курсу. Етика – вчення про мораль	
1.1 Поняття "етика", "мораль", "моральність". Етос і мораль.	
1.2 Місце етики в системі філософського й гуманітарного знання. Етика як філософська наука.	
1.3 Структура етичного знання. Завдання науки етики.	
2. Класифікація і загальний огляд основних етичних напрямків та вчень	
2.1. Дані безпосередньої свідомості. Альтруїзм та егоїзм.	
2.2 Напрямки натуралістичної етики: гедонізм, евдемонізм, утилітаризм. Етика морального та соціального чуття. Класова мораль.	
2.3 Ідеалістична етика, або етика належного. Онтологічна етика, або етика Абсолюту.	
3. Етичні концепції ХХ – поч. ХХІ ст.	

3.1. Етика екзистенціалізму. Етика ненасильства. Ідея справедливості
3.2. Ідея толерантності і плюралізму в сучасні етиці.
3.3. Комунікативна практична етика.
4. Мораль як соціальний феномен
4.1 Мораль і проблема її соціальної детермінації.
4.2. Первісні форми регуляції людської поведінки. Процес виокремлення моралі.
4.3 Мораль та інституційна регуляція. Мораль і право. Мораль і звичай. Політика і етика.
5. Поняття і структура моральної свідомості.
5.1. Структура моральної свідомості. Моральні норми й принципи. Поняття моральної свідомості. Норма як елемент моральної свідомості. Моральні принципи.
5.2. Моральні мотиви й ціннісні орієнтації. Цінність і святині.
5.3. Добро – провідна ідея моральної свідомості. Благо і добро.
6. Основні категорії етики. Добро і зло
6.1. Системи чеснот і вад. Концепції добра, блага
6.2. Моральне зло, його походження і сутність. Типові концепції зла. Проблема субстанційності зла.
6.3. Взаємовідношення добра і зла. Можливість зла як передумова морального добра. Альтернативні концепції взаємовідношення добра і зла
7. «Об’єктивні» й «суб’єктивні» категорії моральної свідомості
7.1. Обов’язок. Відповідальність.
7.2. Справедливість
7.3. Моральна рефлексія особистості. Щастя як категорія моральної свідомості.
8. Моральний вчинок, моральна колізія, моральний вибір. Дія і свобода людини
8.1. Поняття свободи: етичний аспект. Фаталізм. Волонтаризм.
8.2. Суб’єкт свободи. Свобода дії, свобода вибору, свобода волі. Свобода і моральна відповідальність. Свобода як моральна цінність людського буття
8.3. Вчинок як першоелемент моральної діяльності. Співвідношення цілей і засобів діяльності. Мотив і результат дії
9. Мораль і спільноти
9.1. Універсальність і самотність у системі етичних пріоритетів.
9.2. Моральні цінності ті інтереси меншин. Етика міжнаціональних стосунків.
9.3. Загальнолюдське в моралі. Чи існує прогрес у царині моральності?

Практичні заняття відповідно до тем прочитаних лекцій
1. Етика – вчення про мораль. Витоки етичних вчень
2. Класична етика І. Канта та її критика
3. Проблема сенсу життя у моральній свідомості молодого людини
4. Діалектика волі й авторитаризму в роботах теоретиків ХХ ст.
5. Глобальні моральні проблеми сучасного світу.
6. Спілкування в технізованому світі й віртуальній реальності; особливості спілкування в молодіжній субкультурі

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення*
6. Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.
7. Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.
8. Використання MSTeams (<https://teams.microsoft.com/>)

9. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Сума балів за навчальні досягнення здобувача вищої освіти	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з оцінок за роботу на семінарських/практичних заняттях – участь у дискусіях (оцінюється 5 занять, участь у занятті максимально може принести здобувачу вищої освіти 5 балів) та оцінок за виконання письмових завдань (оцінюється 5 завдань, кожне з яких – в межах 15 балів). Додаткові бали можна отримати шляхом написання есе (до 5 балів). Отримані бали за семінарські/практичні заняття та виконання письмових завдань додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальною дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Залік відбувається у формі письмового іспиту, завдання складається з 20 тестових запитань, 1 відкрите запитання. Кожний тест має один правильний варіант відповіді. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 1 бал. Правильна відповідь на відкрите запитання оцінюється у 10 балів. Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. Максимальна кількість додаткових балів на заліку: 30
---	---

6.3. Критерії оцінювання *письмових завдань*:

5 тематичних завдань, кожне оцінюється в межах від 5 до 15 балів.

14–15 балів – відповідність еталону, наведення прикладів з додаткової літератури

11–13 балів – відповідність еталону, правильна мова викладення матеріалу.

9–10 балів – відповідність еталону, помилки в граматиці та/або орфографії.

6–8 балів – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення.

5 балів – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення.

6.4. Критерії оцінювання *дискусій*:

5 балів: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на

джерела.

4 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань.

3 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення.

2 бали: залученість до дискусії викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

1 бал: залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

6.5. Критерії оцінювання *есе* (індивідуального письмового самостійного завдання невеликого обсягу – від 2 до 4 аркушів А4, виконаного у вільному стилі, що відображає власні погляди автора на проблему або питання):

5 балів: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, логічного взаємозв'язку між тезою та аргументами, правильна мова викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

4 бали: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, незначні помилки логічного характеру між наведеною тезою та аргументами, незначні помилки у мові викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

3 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), наявність орфографічних та/або граматичних помилок або недотримання встановленого обсягу.

2 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), відсутність переконливих аргументів на користь тези, значна кількість орфографічних та/або граматичних помилок та/або недотримання встановленого обсягу.

1 бал: неструктурованість роботи, недотримання встановленого обсягу, велика кількість орфографічних та/або граматичних помилок, відсутність переконливих аргументів на користь тези.

10. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування,

плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Студенти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком студента є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс365 та відвідування он-лайн занять з тематичних обговоренням на платформі MSTEams (<https://teams.microsoft.com>).

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Етика» (www.do.nmu.org.ua)

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту або виставлені на ДО www.do.nmu.org.ua.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквіумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Бонуси. Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.6. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувача вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Філософія права».

11. Ресурси і література

Базові:

1. Малахов В.А. Етика: курс лекцій. Острог, 2014. – 214 с.
2. Етика: Навчальний посібник / Мовчан В. С. К.: Знання, 2007. 483 с.
3. Етика та естетика: Навчальний посібник / Петрушенко В.Л. та ін. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2008. 180 с.

Додаткові:

1. Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. Этика: Учебник для студ. вузов. – М. : Гардарики, 2000. – 472 с.
2. Степаненко В.Ф. Етика в проблемних і аналітичних задачах: Навч. посібник. К., 1998.
3. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. К.: Лібра. – 488 с.
4. Терещенко М. Такой хрупкий покров человечности. Банальность зла, банальность добра. М.: РОССПЭН, 2010 . 303 с.
5. Йонас Г. Етика відповідальності. К.: Либідь, 2001. 324 с.
6. Этика: Учебное пособие / Под ред. проф. В.А. Лозового. Харьков: Издатель СПД ФЛ Вапнярчук Н.Н., 2006. 248 с.
7. Канке В.А. Современная этика: Учебник. 2-е изд., стереотип. М.: Омега-Л, 2011. 394 с.

1.